БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үндезилеттингеи

1954 АПРЕЛЬ 21 СРЕДА № 81 (3018)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Совет Эвилелинде (1 арын).

Р. Далай-оол. — Партия бөлүктери—колхозтарга партийжи ажылды экижидеринге чөленгииш (2 арын).

Д. Сюрюн-оол. — Аныяк коммунистер-биле ажылды экижидер (2 арын).

А. Бичижик. — Тарылганы бедик агротехниктиг деннелге эрттирери—элбекшилдиг дүжүттүн үндезини (2 арын).

Л. Слепов. — СЭКП Уставы партийжи амыдыралдың кол хоойлузу (3 арын).

Л. Саянов.—«Эртемден» көөргетиикчи (4 арын).

Польшада чылыг күжү-биле ажылдаар электроцентральдың тудуунда (4 арын).

КҮДР-да улустуң хереглел бараанварының бүдүрүлгези (4 арын).

П. Гринин. — Капиталистиг чурттарда ажыл соскадыышкыны (4 арын).

Италияда тайбың дээш демисел (4 арын).

Индий-Кыдатта дайында АКШ-тың киржилгези (4 арын).

Часкы тарылга үезинде агитас-массалыг ажыл

Чуртта часкы шөл ажылдары улам-на калбарып турар. Часкы тарылганы дээре хуусааларда, бедик агротехниктиг деннелге эрттирери—көдээ ажыл-агыйның күштүг көдүрлүүшкүнүнүң дугайында СЭКП ТК-ның сентябрь болгаш февраль-март Пленумнарының шиитпирлерин күүседир херекке улуг чедиишкинни чедип алыры болур.

Часкы тарылганы чедиишкиннiг эрттиреринiң бүгү эргежок чугула байдалдары бисте бар. Колхозчу тараачын чоннуң политиктиг идепкейи хүн-бүрүде улам-на өзүп турар. Чурттуң, ооң иштинде бистиң областың МТС-теринге, колхозтарынга болгаш совхозтарынга доктаамад ажылдаары-биле хөй-хөй дуржулгалыг организакчылар, политиктиг ажылдакчылар, агрономнар, зоотехниктер, механизаторлар барганнар. Көдээ ажыл-агыйның техниктиг чепсегленишкини соксаал чокка бедип турар.

Ам кол чүве болза, хову ажылдарын шын организастаары, бүгү-ле ең байлак материалдыг болдунар аргаларны долузу-биле ажыглаары болур. Ол сорулганы күүседири дээш демиселге эки тургустунган агитас-массалыг ажыл улуг рольдуг.

Массаларның ортузунга чорудар политиктиг ажылдың үндезини болза, СЭКП ТК-ның сентябрь болгаш февраль-март Пленумнарының шиитпирлерин хүн-бүрү тайылбырлаары болур. Көдээниң бүгү ажыл-ишчилери көдээ ажыл-агыйны улам ыңай көдүреринiң сорулгаларын ең ханызы-биле билген, ол сорулгаларның херек кырында боттаныышкыны дээш кызымаккай демисешкен турарын чедип алыры партия организацияларының хүлээлгези болур.

Амгы үеде көдээде политиктиг ажылдың төп ортузунга тарылганың темпилерин бедиериниң болгаш шынарын өжижиериниң, техниканы бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаар дээш демиселдиң, механизаторларның болгаш колхозчуларның күш-ажылының бүдүрүкчүлүүн бедидер дээш ажылдың айтыыглары тургустунар ужурлуг.

Бистиң областың чамдык районнарында часкы шөл ажылдары эгелей берген. Областың колхозтары болгаш совхозтары база МТС-тери часкы шөл ажылдарын массалыг калбартырының бүдүүзүнде турар. Ынчангаш тарылга үезинде агитас-массалыг ажылды күштелдирип чорударының айтыыглары партия организацияларының бирги чергениң чугула сорулгаларының бирээзи болуп тургустуна берген. Областың чамдык колхозтарында партия организациялары часкы тарылга үезинде чорудар агитас-массалыг ажылды чугулалап көрүп турарының эвээш эвес чижектери бар. Кызыл районнуң «Тиилелге», Каа-Хем районнуң Ворошилов аттыг, Чөөн-Хемчик районнуң Жданов аттыг колхозтарында часкы тарылга үезинде чорудар агитас-массалыг ажылдың планнары чогаатынган, агитаторлар хүлээлгелерни алгылаан, колхозчу ажыл-ишчилерниң ортузунда танылыга ажылын херек кырында чорудуп турарлар. Ындыг болза-даа, бо талазы-биле чер болганда шак ындыг эвес. Ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң күүскомунуң болгаш СЭКП обкомунуң бюрозунуң областың колхозтарының, совхозтарының болгаш МТС-териниң часкы тарылгага беленииниң дугайында доктаалында элээн хөй черлерде политик-массалыг ажылдың дыка четпес тургустунганын демдеглээн.

Чижээлээрге, партияның Барыын-Хемчик, Тес-Хем райкомнары часкы тарылгага чүгле багай белеткенген эвес, харын колхозчулар болгаш механизаторлар ортузунга политиктиг ажылды база ыракта четпес чорудуп турарлар. Ооң хараазы-биле эвээш эвес колхозчулар болгаш механизаторлар партия болгаш чазактың ең чугула шиитпирлерин ханызы-биле билип албааны-биле одарның ажылга политиктиг идепкейи чавыс болуп турары база таварылга эвес.

Бистиң чуртувустуң колхозтарында, МТС-теринде болгаш совхозтарында Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинге — социалистиг чер болгаш мал ажылының чедиишкиннериниң бүгү улус көрүлдезинге белеткел ажылдары калбарган. Ынчалзажок чамдык партия организациялары делгелгеге киржир эрге дээш, үлегерлиг чедиишкиннер болгаш көргүзүглер дээш социалистиг чарышче көдээ ажыл-агыйның ажылышчилерин мобилизастап шыдаваан турарлар. Ол ышкындырыгны доддораан эдери чугула сорулгаларның бирээзи.

Бистиң агитаторлар выс политиктиг ажылды масса ортузунга чедиишкиннiг чорударының дуржулгазын алганнар. Солуннар, дептерлер, кино, радио, уран-чүүл, көргүзүглер болгаш хүндүлел самбыралары, хана солуннар болгаш агитхуудустар бистиң агитаторларывыстың күштүг чепсээ. Оон ыңай олар лекцияларны, илеткелдерни, беседаларны база номчаан болгаш эрттиргеннер. Ынчангаш олар бо талазы-биле база дуржулгалыглар. Партия организациялары агитас-массалыг ажылды шын, таарыштыр организастап шыдаан турар болза, практиктиг ажылга улуг чедиишкиннерлиг болуру маргылаан чок.

Коммунист болгаш комсомолчу, агитатор бүрүзү чаа, мурнакчы, депшилгелиг чүүл дээш идепкейлиг демисежир, күш-ажылдың мурнакчы методтарынга моондак болур бүгүле чыдып калган, хожудангай, эзхарыысалга чок чоруктар-биле эптеш чок демисежир ужурлуг.

Партия организациялары мурнакчыларның дуржулгаларын хүн-бүрү пропагандалавышаан, чавыс медерелдиг, хожудангай хөөннерге алзып чоруур кижилер бар дээрзин оваарбайн барып болбас. Борта кол чүве болза, кижи бүрүзү-биле ажылдаары, хожудангайларны мурнакчыларның деннелинге чедир көдүрери болур.

Политиктиг болгаш культура-чыдыышкын ажылын чорударынга көдээ интеллигенцияны — башкыларны, агрономнарны, зоотехниктерни, эмчилерни, инженерлерни калбаа-биле киириштирери чугула.

Политиктиг ажылды чедиишкиннiг калбартыры, ооң шынарлыг болуру болза, партия организациялары агитаторларны кайы хире өөреткенинден, оларга боттуг сургаалдарны чедингир чорутканындан хамааржыр. Дээре агитколлективтерниң, агитаторларның, илеткелчилерниң, көдээниң дээре клубтарының, номчулга черлериниң, библиотекаларның, көжер киноларның дуржулгалары калбаа-биле нептерээн, көдээ коммунистерни, бүгү агитаторларны чепсеглээн турар ужурлуг.

Часкы тарылгага полит-массалыг ажылды мергежилдиг организастаары көдээниң партия организацияларының бирги чергениң хүлээлгези болур.

Тарылгаже организастыг кирипкен

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районнуң колхозчу тараачыннары Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинге киржир эрге дээш база май бирге күш-ажылдың бедик көргүзүглери-биле ужуражыр дээш май мурнунуң социалистиг чарыжынга киргеш, хову ажылдарын чедиишкиннiг чорудуп турар.

Апрель 19-ка чедир районнуң колхозтары 1867 гектарның шыгын базырып, 400 гектарны чажып тараан, ооң иштинде 360 гектарны белдирлештир чажып тараан. Ол ажылдарга Сталин аттыг колхозта МТС-тиң трактор бригадазы агротехниктиг негелдеге дүүштүр график онаалдазын ажыр күүседип турар.

Сталин аттыг база Молотов аттыг колхозтар часкы тарылгаже апрель 19-та организастыы-биле кирипкен. Ленин болгаш Молотов аттыг колхозтарның хову турлагларында радиоприёмниктер тургустунган. Механизаторларның болгаш колхозчуларның ортузунга агитас-массалыг ажылды эки тургускан.

Молотов аттыг колхозта МТС-тиң трактористери эштер Содунам, Чадамба, Балчый, Бавуу олар «Төрээн чуртка бедик дүжүт дээш демиселче!» деп лозунгунуң адаа-биле часкы тарылганы 5—6 ажыл хүнүнде доозарын хүлээнип, шалыпкын ажылдап турарлар.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ

Сталино область. Николай Колида — Ново-Крамоторскиниң Сталин аттыг машина тудуунуң заводунуң № 3 механика цехиниң ең эки токарьларычың бирээзи. Металлдарны чаа метод-биле кезериниң аргазын үргүлчү сайзырангайжытпышаан, ол нормазын 300 хуу чедир күүседип турар. Бешки беш чыл планының үш чылының дургузунда Н. Коляда алды чартык чылдың нормазын ажылдап кылган.

Чурукта: токарь Николай Коляданың ажылдап турары.

Чуруу Н. Бондаренконуу. СЭТА-ның пресскляшези.

Ай планын ажыр күүсеткен

ВЛАДИВОСТОК. Апрель 17-де Ыраккы Чөөн-чуктуң балык тудар флотилиязы краб тударының болгаш ажылдап кылырының апрель планын хуусаа бетинде күүсеткен. Дөрт айларның программазын каш хонук бүрүнгаар күүсеткен. Эштип чоруур судтар эрткен чылдың бо-ла үезинде бодааарга 4, 8 катап хөй краб консерваларын кылганнар.

Тывыш ажылын бир дугаар эгелээн «Анастас Микоян» завод апрельдиң онаалдазындан ажыр ийи мун ажыг центнер крабтарны ажылдап кылган. Бүдүрүлгениң коллективи бодунуң алган социалистиг хүлээлгезин аазаанындан 8 хүн эрте күүсеткен.

(СЭТА).

„Барлык“ совхозта хову ажылдары

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. **(Телефон-биле).** Барыын-Хемчик районнуң «Барлык» совхозу апрель 18-ке чедир 1070 гектарның шыгын базыргаш, апрель 19-та часкы тарылгаже киришкен. Баштайгы хүнде 2 трактор-биле 120 гектар черге кызылтасты чажып тараан. Совхозтуң тракторизи эш Мадар-оол ол хүннүң нормазын 200 хуу күүсеткен.

„Партияның XIX съездизи“ колхозта

ШАГААН-АРЫГ. **(Телефон-биле).** Улуг-Хемде «Партияның XIX съездизи» колхозтуң кежигүннери февраль-март Пленумунуң доктаалы-биле танышкаш, тараа культураларын 900 гектар чедир, картофельди 18 гектар чедир калбартырын планга көрүп бадылаан. Дүжүт талазы-биле кызылтастың гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 1,8 тонна ажыг, өске культуралардан 1,7 тонна, картофельдиинден 13—14 тонна чедир дүжүттү өстүрер сорулганы салган.

Хову ажылының мурнакчылары

САРЫГ-СЕП. **(Телефон-биле).** Каа-Хем районнуң Ворошилов аттыг көдээ ажыл-агый артели апрель 19-ка чедир 300 гектарның шыгын базырып илиртээн. МТС-тиң колхозта трактористери эштер Баланин, Кожевников, Есипов олар шык базырарының нормазын 140 хуудан кудулатпайн турарлар. Колхозтуң дарганнары эштер Смертин, Лубошников олар 400 гектар ажыг кур черни ажыглалче киирип, суттаттыг болдурары-биле Улуг-Хемден суг сордурар чаа станцияның тудуун чедиишкиннiг доозуп турар.

Тарылга шөлүнүң гектар бүрүзүнден көдээ ажыл-агый продукциязының бүдүрүлгезин көвүдедири дээш чарыш

КРАСНОДАР. Михайловск МТС-те Иван Шацкийниң трактор бригадазының механизаторлары беш чыл муриунда хову ажылдарының кончуг эки шынары дээш чарышты эгелээннер. Ол бригада хөрзүн ажылдап кылыышкының үзүктел чокка экижитпишаан, совет агрономия эртемниң чедиишкиннерин калбаа-биле ажыглавышаан, чылдың-на көдээ ажыл-агый культураларының дүжүттүүн бедидип турар.

Ам механизаторлар Курганинский районнуң Ленин аттыг колхозунда Андрей Каменевтиң хову ажылының бригадазының колхозчуларыбиле кады патриотчу чаа эгелээшкинни үндүргеннер. Олар күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери болгаш тарылга шөлүнүң гектар бүрүзүнден көдээ ажыл-агый продукциязының бүдүрүлгезин көвүдедири дээш чарышты калбартыр деп шиитпирлээннер.

Иван Шацкийниң механизаторлары бо чылын күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн планда көрдүнгенинден 12,5 хуу бедидерин хүлээнгеннер. Тракторларының анаа турар чоруун шуут чок кылырының, тракторист бүрүзүнүң эзлчег нормазын ажыр күүседириниң хемчегларын айыткан.

Бо чылын бригаданың механизаторлары, колхозчулар-биле кады ажылдап тургаш, гектар бүрүзүнден 33 центнер чедир күзүн чажар кызылтасты, 25 центнер чедир тарымал тоорукту, 50 центнер чедир кукурузаны алыр деп хүлээнгеннер. Булукталыр черлерни шиңгээдип база чер таарыштырылгазында көрдүнмээн ыяш куржагларынга хамааржып турар оруктарны болгаш черлерни ардарып тургаш, ук бригада тараа культураларының тарылгазын 25 гектар чедир калбартып турар.

Күзүн чажар кызылтастың центнер бүрүзүнүң бүдүрүлгезинге МТС-тиң чарыгдалын 10 хуудан эвээш эвес, тарымал тоорукка болгаш кукурузага — 15 хуу, конопляга — 20 хуу кудуладыр деп шиитпирлээн.

СЭКП-ниң Краснодар крайкому Иван Шацкийниң трактор бригадазының механизаторларының болгаш Андрей Каменевтиң хову бригадазының колхозчуларының эгелекчи чоруун үүлдүг деп көрген болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери дээш, хову ажылдарының кончуг эки шынары дээш, Кубаньның бүгү трактор болгаш хову бригадаларынга көдээ ажыл-агый продукциязының бүдүрүлгезин дыка улгаттырары дээш социалистиг чарышты калбартыр деп шиитпирлээн.

(СЭТА).

Иркутск область. Ангара хемде күчүлүг гидроэлектростанцияны тудуп турар. Хемниң унунда кан хана шпунтуларны чалдай туткан, баштайгы 60 муң кубометр бетонну салган.

Чурукта: кылаштап чоруур экскаваторнуң Ангара хемниң дүвүн казып турары.

Чуруу М. Калихманныы. СЭТА-ның пресскляшези.

Украин литератураның болгаш уран-чүүлдүң Москвага болган кежээзи

Совет Эвилелиниң улустарының бузулбас найыралының көскү херечизи болза, Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чылының байырлалы болур. Москвага П. И. Чайковский аттыг күрүне консерваториязының Улуг залынга болуп эрткен украин уран-чүүлдүң болгаш литератураның кежээзи ол төөгүлүг болуушкунга алдар болдунган.

Москвада аалдап келген Украинаның чогаалчыларының болгаш артистериниң улуг бөлүүн чыылганнар изин-биле уткааннар.

ССРЭ-ниң совет чогаалчылар Эвилелиниң баштаар чериниң секретары шулукчу А. Сурков кежээни ажыткан.

—Украин литература болза, бистиң Төрээн чуртувустуң ең күчүлүг болгаш бай литератураларының бирээзи болур. Ооң төөгүзү И. Котляревский, улуг шулукчулер Т. Шевченко, Леса Украинка, Иван Франко, М. Коцюбинский, С. Стефаник дээн ышкаш алдар-сураглыг аттар-биле мөңгежирээн. Украинага совет эргечагырганың чылдарының дургузунда чаа социалистиг литература тургустунган—деп Сурков чугаалаан. Проза бижикчилери: П. Панча, Ю. Яновский, шулукчулер П. Тычина, М. Рыльский, М. Бажан, А. Малышко, Л. Первомайский, шин чогаадыкчылары А. Корнейчук, И. Кочерга оларның аттарын адаан.

Украин совет литератураның дугайында илеткелди УССР-ниң совет чогаалчылар Эвилелиниң Президиумунуң даргазы М. Бажан кылган.

—Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чылының байырлалы — Совет Эвилелиниң улустарының бүгү өг-бүлезиниң чырыткылыг иаиноал байырлалы — ол бистиң улустарның найыралының, иштикиниң болгаш даштыкының дайзыннарынга удур кады демиселге быжыкан найыралдың көскү илерээшкини болур.

Орус улустуң культуразынга сыры каттыжыышкынынга болгаш үре-түннелдиг саалдарынга мурнакчы украин культура хөгжүп келген деп илеткелчи демдеглээн.

Ол кежээге—А. Малышко, М. Исаковский, П. Козланюк, А. Безыменский, Л. Димитерко, Н. Рыбак, М. Нагнибеда, П. Воронко, А. Корнейчук, Л. Ошанин олар чүве чугаалааннар. Найырал, Москва дугайында, төрээн чурт дугайында, партия дугайында совет кижи бүрүзүнүң чүрективинге чоок сөстер орус болгаш украин дылдарга чаңгыланып турган.

Украинаның уран-чүүл мастерлериниң концерти улуг чедиишкиннiг эрткен. ССРЭ-ниң улустуң артизи В. Гмыря, УССР-ниң алдарлыг артистери З. Старченко, Т. Пономаренко, Л. Лобанова-Рогачева, Н. Гончаренко, Е. Потапова, Н. Фокин, Н. Панасьев болгаш өскелер-даа концертке киришкеннер.

Концертке ол ышкаш Харьковтуң, Одессаның болгаш Львовтуң опера театрларының бөлүк артистери база киришкеннер.

(СЭТА).

Кызылдың көдээ ажыл-агый техникумунуң студентилери агротехниканың мурнакчы методтарын идепкейлиг өөренип турарлар.

Чурукта: зоотехниктиг II курстуң студентилери хову ажылының кичээлинде өдек-довуракты саважыгаштарны кылып турары.

Чуруу **С. Феоктистовтуу.**

Трактористер москвачыларның эгелекчи чоруун деткип турар

СТАЛИНГРАД. Сталинградтың трактор заводунуң коллективи москвачыларның үлегерин эдербишаан, бо коллектив чыл планын декабрь 20-ге чедир күүседир, эрткен чылга бодаарга күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 15 хуу бедидер, а продукцияның оотүнезин 9,5 хуу чиигедир болгаш элээн каш миллион рубльдиң пландан ажыр камналгазын бээр деп шиитпирлээн.

Бо хүлээлгелерни күүседири-биле заводта организас-техниктиг хемчеглерни чорудуп турар. Апрель 15-тен эгелеп бүдүрүлге чорудулгаларының механизациязын болгаш автоматчыдылгазын хөй-ниити көрүүшкүнү эгелээн. Программа күүседиринге үр үениң дургузунда доктар-моондак болуп турган белеткел цехтериндe хөй күш үнер болгаш аар ажылдарны механизастаарынче онза кичээнгейни салып турар.

(СЭТА).

Трактор бригадаларының учетчиктериниң семинары

Улуг-Хем районда Шагаан-Арыг МТС-тиң учетчиктериниң семинары болуп эрткен.

Семинарга МТС-тениң трактор бригадаларының ажылдакчыларынга күш-ажыл төлевириниң чаа системазының болгаш хову ажылында ажылдап турар механизаторларның күш-ажыл учёдун шын чорудар дугайында кичээлдер эрткен. Ооң аңгыда диспетчер албанын организастап тургузар деп турар 4 трактор бригадаларының учетчиктери «Урожай» деп радиоприёмниктиң тургузуун болгаш ону ажылдадырын өөренгеннер.

Малчынның чедиишкиннери

Кызыл районда «Х Улуг хурал» колхозтуң шээр мал кадарчызы эш Д. Кызыл-оол ол ажылынга үш чыл ажылдап турар. Бо аразында ол кадарган малын чыл-бүрү менди кадарып, колхозтуң мал бажы өстүрер планын ажыр күүседип келген. Үш чыл иштинде 649 анайны колхозка өстүрүп берген.

Эш Кызыл-оолдуң кададында ам 300 баш хой, өшкү бар. Бүгү малының чаш төлүн бо чылын менди камгалап алыр дээш колхозтуң малчыны эш Черлик-оол-биле социалистиг чарыш салып алган ажылдап турар.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партия бөлүктери — колхозтарга партийжи ажылды экижидеринге чөленгииш

Бодунуң XIX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырбышаан, организакчы болгаш кижизидикчи ажылдарны партия соксаал чокка экижидип, ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунун удуртур талазы-биле бодунуң эге организацияларынга даянып турар. Партия эге организациялары партияның үндезини болбушаан, ажылының стилин болгаш методун сайзырангайжыдар, организация болгаш политика талазы-биле улам өзүп быжыгар, масса-биле харылзааны доктаамал калбартыр сорулгалыг. Ол сорулгаларны шиитпирлээринге партия бөлүктериниң ролю улуг.

СЭКП-ниң Уставын ёзугаар колхозтарда партия бөлүктери ооң бригадаларынга, фермаларынга тургустунар. Колхозтарда партия организацияларының кежигүннериниң саны дыка өскен. Ол болза, колхозтарга партия бөлүктериниң санын көвүдедир арганы берген. Сөөлгү ийи чылдарның дургузунда партия бөлүктериниң четкизи улам өзүп, азы 1952 чылдың январь 1-де областың 38 колхозтарынга 108 партия бөлүктери турган болза, 1954 чылдың январьда 66 колхозтарда 162 партия бөлүктери бар апарган.

Колхозтар бүдүрүлгезинде партия бөлүктери көдээге партийжи ажылдың деннелин бедидеринге улуг рольду ойнап, артельдериң ниити ажыл-агыйының бүгү адырларын удуртур талазы-биле партия организацияларынга дузалап, колхозчу массалар-биле харылзааны быжыглап, партия кежигүнү эвес активти өстүрүп турар.

Колхозтуң бригадаларында болгаш фермаларында партия бөлүктериниң сорулгазы болза, бригаданың азы ферманың бүдүрүлге даалгаларының күүселдезин хандырары болур. Коммунистериң болгаш комсомолчуларның күжүн ажылдың эң харыысалгалыг участоктарынга таарыштыр тургузуп, оларның мурнакчы ролюн бедидип, материалдыг курлавырларны дилеп тыварын, оларны чөп ажыглаарын хандырар дээш демисежип турар партия бөлүктери бар.

Чөөн-Хемчик районнуң «Большевик» колхозунуң хову бригадазының өөртүн бөлүү часкы тарылганы хереглээр үрезин арыглаашкынын, бөдүүн чепсек-хекселдиң септелгезин, удобрениеге өдек, хүл төгерин март айда доозарын хандырган. Ногаа тарылгазынга белеткелли кылып, 60 ажыг рамаларны, 40.000 ирик-өдек саважыгаштарны кылган.

Ажыл-агыйга эки көргүзүглер кижилерни болгаш хүн-бүрүнүң политик-массалыг ажылдарын мергежилдиг организастаанының түңнелинде чедиг алдынар. Барыын-Хемчик районнуң «Ленин оруу» колхозунуң тудуг бригадазының партия бөлүү беседаларны, солун номчулгаларын үргүлчү чорудуп, хана солунну, агит-хуудустарны доктаамал үндүрүп турар. Ооң түңнелинде тудуг материалдарын белеткээр болгаш сөөртүр талазы-биле район колхозтарында мурнакчы бригадаларның бирээзи болган.

Партия бөлүктериниң ажылында чамдык эки дуржулгалар бар болзаа, оларның ажылында улуг четпестерни демдеглээри чугула.

Ажыл-агыйжы сорулгаларны күүседиринче колхозчуларны мобилизастаарының күчүлүг чепсээ болза, партия бөлүү болза, социалистиг чарышты бүгү тала-биле калбартыр, оны хүн-бүрү удуртур, мурнакчыларның дуржулгаларын калбаа-биле пропагандалаар, оны бүгү бригаданың азы ферманың чедиишкини болдурар ужурлуг. Ол хүлээлгени дыка хөй партия бөлүктери багай күүседип, социалистиг чарышты кампания ажылдарның үгле эгезинде чогаадып кылыры-биле кызыгаарлатынып турар. Аная Өвүр, Бии-Хем, Кызыл районнарның колхозтарында партия бөлүктери хамааржыр.

Партия бөлүүнүң күжү — коммунистериң организастыындан болгаш идепкейлиинден хамааржыр. СЭКП кежигүннериниң болгаш кандидаттарының кижизидилгези партияның иштики организастыг ажылдарын белик деннелге тургусканындан хамааржыр. Маная партия бөлүүнүң хуралы улуг рольдуг. Бөлүктерге хуралдар эрттирериниң хуусаалары янзы-бүрү болур. Хуралдар эрттиринге доктаамал хуусаа тургузар болза, ол ийын эвес, үгле дээрге, партия бөлүктериниң мурнунга тургустунуп кээп турар чаа-чаа айтырыгны чогуур үезинде шиитпирлээри эргежок чугула. Партбөлүк болза, бүдүрүлгеже эң-не чоок, ында коммунистер эвээш, ынчангаш, коммунистериң хүн-бүрү күүседип ужурлуг даалгаларын тодаргайлаар практиктиг ажылдың айтырыгларын кадан чайлаары, оларның ажылын кыска хуусаада үндезини-биле экижидерин хандырып шыдаар шиитпирлиг хемчеглерни ап чорудары партия райкомнарындан, колхозтарда, совхозтарда, МТС-терде партия организацияларындан негетинип турар.

Р. ДАЛАЙ-ООЛ.

Профэвилел организациязын тургузар

Улуг-Хем районнуң Мичурин аттыг колхозунуң суурунда көдээ интеллигенция башкылар, көдээ ажылагыйның тускай эртемниглери, албан-хаакчылар бар. Оларның чамдыктары профэвилел кежигүннери болуп турарлар.

Ындыг болза-даа, ында профэвилел организациязы амдыгаа чедир тургустунмаан. Ооң ужурундан профэвилел кежигүннери 1—2 чыл ажыг кежигүн дадывырын төлевейн турар.

Районнуң профэвилел комитеди олче сагыш салып, көдээ интеллигенциялар болгаш албан-хаакчыларның ортузунга профэвилел организациязын тургузары, ооң ажылын күштелдирери негетинип турар.

С. ДАДАР-ООЛ.

Чер болганда

«Тиилелге» көдээ ажыл-агый артелиниң саанчызы Сат Хептениң кызымак күш-ажылы чүгле Бии-Хем районда эвес, областа безин сураглыг. Ол эрткен чылын ферманың быжыглап бергени 12 инектериниң бирээзинден-не сезонда 1100 литр сүт саап алыр онаалданы 1186 литр кылдыр күүсеткен. Бо чылын ооңдаа бедик көргүзүглерлиг болурунга инектериниң ажаалдазын саанчы улам экижидип турар.

* * *

Совет садыгның культуразы дээш демиселчи, хереглекчилериң мурнунга 7 чыл ажыр ак-сеткилдиг бараан болуп келген эш Мага-Байырның күш-ажылын Барыын-Хемчик райпозунуң баштаар чери чаңгыс эвес удаа демдеглеп көргеи. Ол болза, Кызыл-Тайга магазинниң эргелекчизи. Ону чон мактап турар, саарылга болгаш садып алырының планнарын үргүлчү ажыр күүседип келген. Ол, бо чылдың баштайгы кварталының саарылга планын оң хонук бурунгаар 102 хуу күүсеткен.

* * *

Каа-Хем районнуң Чыргаландыда медпункт эргелекчизи эш Масленикова чоннуң ынакшылдыг хүндүлелинге бүргеткен, ак-сеткилдиг ажылдап турар. Ол үгле эмчи дузаламчызы күзеп келгеннерге ээлдек эвес, харын аарыгны болдурбазынга баш удур хемчеглерни ап, чоннуң ортузунга кадыкшылганын тайылбырын калбартып турар. Медпунктуну ол чыл бүрү улам-на таарымчалыг байдалга чаарты, кышка хынамчалыг белеткеп ап турар. Келир кыжын оттулар 300 кубометр ыяжын ам бүрүн эккеп тургузуп алган.

* * *

Чыргакыда «Коммунизмче орук» колхозта бижиқ өөредилгези организастыг чоруп турар. Ажыл участоктарының аайы-биле тургустунган 8 бөлгүмнерде 85 кижи хаара туттунган. Культармейжилер Долума, Дарышпан, Шончалай, Чууна, Сюрюң олар мергежилдиг башкылап, бөлгүмнерин неделяда ийи удаа кичээлдедип турар.

* * *

Тес-Хем районда Сталин аттыг колхозтуң малчыны эш Даваа дөрт чылдарның мурнунда хүлээп алганы 300 хоюн ам 1500 ажыр өстүргеи азы төрээн колхозунга ол 1212 ажыр малдарны доруктуруп берген.

* * *

Бистиң төрээн партиявыс болгаш чазаавыс улус өөредилгезиниң хереэнге күштү болгаш хөреңгини харам чокка үндүрүп, олче улуг кичээнгейни салып турар. Области школа четкизи улам-на калбарып турар. Торгалыгда «Күш-ажылдың хостуу» колхозтуң 30 хире өөренікчилиг 2 башкы ажылдап турган эге школазы 1949 чылда чеди чылдың кылдыр эде организастатынган, ам ында 163 уруглар бар, 13 башкы ажылдап турар. 1954—55 өөредилге чылында оттулар 350 кубометр ыяжын 400 кубометр кылдыр белеткеп алган. Септелгеге хереглээр бүгү материалдары база четчелетинген.

Аныяк коммунистер-биле ажылды экижидер

СЭКП кежигүнүнге кандидат стажы болза, кандидатка партияның программазын, Уставын болгаш тактиказы-биле таныжып алырынга эргежок чугула база партия организациязының талазындан кандидаттың хууда мөзү-шынарын хынаарын хандырар деп СЭКП Уставында айтып турар.

Ынчангаш партияның хүрээлелинге кирип турарларга кандидат стажы партийжи кижизидилгениң болгаш дадылганың школазы болган турар ужурлуг. Ол болза, кандидаттарның марксисчи-ленинчи өөредилгезиниң талазы-биле ажылды хүн-бүрү экижидер, кандидат бүрүзүн партийжи амыдыралга кириштирер дээни ол болур. Ооң-биле кады коммунист бүрүзү СЭКП Уставының негелдезин ёзугаар марксизм-ленинизмниң үндезиннерин шингээдип алыры дээш ажылдаар, боттарының парторганизацияларының хүн-бүрү үлээлгелиг.

Кандидаттарның кандидат стажын хайгааараар, партия кежигүнүнге чогуур үезинде кирер талазы-биле кандидаттарга парторганизация бүрүзү дузалаар хүлээлгелиг. Бо талазы-биле ажылды Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» колхозтуң, районда автотранспорт конторазының, Чадаанада көдээ ажыл-агыйның дуржулга станциязының партия организацияларының секретарылары эвээн экижиткеннер. Олар болза, СЭКП кежигүнүнге кандидат бүрүзү кылып турар ажылынга мергежилин улам бедидерин, партийжи амыдыралга идепкейлиг киржирин, бодунуң политиктиг билиин доктаамал бедидерин негеп, кандидаттарга дузалап турарлар.

«Коммунизмче орук» колхозта школа башкызы. СЭКП кежигүнүнге кандидат Ооржак Толчуң онаашкан ажылынга мергежип, бодунуң идейполитиктиг деннелин бедидип турар. Ол ышкаш колхозчу аныяк коммунист Сержиң колхозтуң кассиринге чедир депшээн. Чадаананың автотранспорт конторазында механик эш Мизерник партия кежигүнүнге кандидаттан СЭКП кежигүнүнге чогуур стажтың иштинде кирген. Ол болза, АТК-ның мергежилдиг механиги болу берген. Ол эштериниң кайызы-даа партия организацияларының берип турганы партийжи даалгаларны үлегерлиг күүседиринге чаңчыкканнар. Ол партия организациялары шак ындыг байдал-биле өске-даа кандидаттарны СЭКП кежигүнүнге кирерине белеткээр сорулганы чедиишкиниг шиитпирлеп келгеннер.

Ынчалза-даа районда чамдык партия организациялары СЭКП кежигүнүнге кирер талазы-биле кандидаттарга багай дузалажып, оларның хууда мөзү-шынарын хынавайн турар. Ындыг байдал-биле кандидат стажы ёзу барымдалаар чорукче кирип, кандидаттарының чамдыктарының стажы чыл-чылы-биле узамдыгып турар.

СЭКП кежигүнүнүң кандидатынга 1944 чылда кирген кижилер «Октябрь 30 чылы» колхозтуң партия организациязында 2, «Кызыл тараачын» болгаш Калинин аттыг колхозтарның партия организацияларында 1—1 болуп турар. Барык-ла он чылдарның дургузунда ол эштериниң СЭКП кежигүнүнге киреринiң айтырыын ол парторганизациялар үзе шиитпирлээрин сонуургаваннар. Партия кежигүнүнге кандидат стажын эрттиргеннер районда дыка хөй.

СЭКП кежигүнүнге кандидаттарны кижизидериниң херээнге кичээнгей салбас чорукту узуткаар херек. Партияның кандидаттарының дугайында СЭКП-ниң XIX съездизиниң айтыышкынын амыдыралга боттандырарын партия организацияларындан СЭКП райкому негээр ужурлуг.

Д. СЮРЮН-ООЛ.

Павел Воротниковтун бригадазында

Кызылдың сапог мастерскаязының ажылчыны эш Воротников сапог даараар цехке 1945 чылда өөреникчилеп киргеш, ажылга мергежилдиин болгаш хөй-ниитиниң ажылынга кызымаан көргүскен. 1953 чылда эш Воротников дирекция черинге бүдүрүлгеге бригадалар (коневеер хевирлиг) ажылдаарының чаа аргазын саналдаан.

Ооң эгелекчи саналын дирекция чери, партия, профэвилел организациялары деткээн болгаш ол бригаданы удуртурун эш Воротниковтуң бодунга дааскаш, аная 7 комсомолчуларны быжыглаан.

Бодунуң эгелекчи саналын эш Воротников чедиишкиниг күүседип, дирекция черинiң болгаш партия, профэвилел организацияларының идегелин бүзүреткен. Чүл дизе, 1954 чылдың январь планын 189,1 хуу, февральдың 199,1 хуу, ынчаарга март айның 200,1 хуу күүсеткен. Эш Воротниковтуң бригадазы үгле ай планын эвес, харын квартал планын 196,1 хуу күүсетпишаан, коллективте күш-ажылдың бүдүрүкчүлүг чоруун 8,7 хуу бедиткен. Ону барымдалааш, коллективтиң бүгү ажылчыннары эш Воротниковтуң мурнакчы дуржулгазын калбаа-биле ажыглап кирипкен.

И. МААДЫР-ООЛ.

Чаш малды менди доруктуруп турар

Кызыл районда «Бай-Булуң» колхозтуң малчыннары ниитиниң малын өстүрер, ылангыя малдың чаш төлүн чидириг чокка камгалап алыр дээш кызымаккай ажылдап турарлар.

Колхозтуң сүт-бараан фермазында 56 инек төрээн, оларның бызааларын бызаа ажаакчызы эш Батраханова менди доруктуруп турар. Саанчы эш С. Көк-кыс инек бүрүзүнден хүнде 7 литр сүттү саап турар.

Хойжулаң Өдүрек, Таңгытпай 181 төрээн шээр малындан 190 анай, хураганнарны менди камгалап алганнар.

К. ХЕРТЕК.

Тарылганы бедик агротехниктиг деңнелге эрттирери — элбекшилдиг дүжүттүң үндезини

(Сталин аттыг колхозтуң часкы хову ажылдарын эрттиреринiң планы)

Чөөн-Хемчик районда Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары СЭКП ТК-ның сентябрь болгаш февраль-март Пленумнарының шиитпирлерин өөренил, аная сорук кирбишаан, тарааның болгаш өске-даа культураларның ниити чыылдазын дыка көвүдедири-биле боттарынга хүлээлгелерни алганнар.

1954 чылда бүгү тараа культураларының гектар бүрүзүнден-не ортумаа-биле 15 центнерни, а 150 гектар үрезин участогунуң гектар бүрүзүнден 18—20 центнерни алырын шиитпирлээннер.

Ам часкы тарылганың изиг түлүк үези келген. Артельдиң баштаар чери калбак колхозчу активчилер-биле кады часкы тарылганың ажылчын планын ажылдап кылган.

КЫЛЫР АЖЫЛДАРНЫҢ ХЕМЧЭЭЛИ

Артельдиң бүгү тарылга шөлү 719 гектар. Ооң иштинден 100 гектарны белдирлештир, 200 гектарны алгыг одуруглай чажар арга-биле чорудар. Техниктиг культураларны 2,5 гектарны тарыыр. Картофельди 10 ганы, ногаа культураларын 10 ганы тарып олуртур.

Ниитиниң малынга янзы-бүрү эки сүүзүннүг, четчир санныг чемнерни белеткээри эргежок чугула. Ынчангаш колхоз бо чылын силос культуралары — кукурузаны 3 ганы, корнеплодтарны 5 ганы, чаңгыс чылда үнер сигеннерни 41 ганы тарыыр деп планнаан.

Часкы тарылганың дыка улуг хемчээлдиг ажылдарын Чадаана МТС-тин эш Сат Осурга баштаткан трактор бригадазы күүседир. Колхозтуң ховуларынга ийи «АТЗ-НАТИ», ийи «ХТЗ» деп дөрт тракторлар ажылдаар. Ол тракторлар кожулда машиналары-биле бүрүн хандыртынган.

Чадаана МТС-тиң колхоз-биле чарган керээзинде күүседири-биле хүлээнип турар ажылдары болза: колхозка дуза кылдыр 300 гектарның шыгын базырар, 500 гектарны дискалаар, 80 гектар чайгы аңдарган кур болгаш аңгыс черни катап аңдарар, 280 гектарга тарылга мурнунуң илиртээшкинин чорудар. 657 гектар тараа культураларын болгаш өске-даа культураларны чажар, 10 гектар картофельди «СКГ-4» деп картофель олуртур машина-биле олуртур, 200 гектар кур черни агрегатка илиртевишаан аңдарар, дискалыг лущильник-биле 200 гектар черни бир болгаш ийи удаа лущение кылыр.

Трактор бригадазы трактор бүрүзүнге тус-тус бүдүрүлге онаалдаларын берген. Ол тракторларның шенелдезин чоокта чаа кылган болгаш оларның чамдык четпестерин илередип, дораан-на узуткаан.

Трактор болгаш хову ажылының база ногаа ажылының бригадаларының бүгү күжүн болгаш чепсек-хекселдерин шын таарыштыр тургускан. Ол ышкаш трактористериң-даа, колхозчуларның-даа күш-ажылының бүдүрүкчүлүүн бедидер талазы-биле чогуур хемчеглерни ажылдап кылган.

КҮШ-АЖЫЛДЫ ШЫН ОРГАНИЗАСТААРЫ

Трактор бригадазы часкы хову ажылдарының үезинде ийи ээлчегби-биле ажылдаар. Трактор бүрүзүнде ийи-ийи трактористер бар. Ол ышкаш колхоз баштаар чери кожулда машиналарынга ажылдаары-биле ийи-ийи прицепщиктерни тургускан. Сеялкаларга ажылдаар мергежилдиг тараа чаштырыкчыларын болгаш тракторларга суг база кывар, чаар материалдар дажыкчыларын тургускан. Ооң уламындан трактор болгаш хову ажылының бригадалары кады ажылдажылганың аргазын боттарынга шиңгээдип алган. Часкы хову ажылдарынга шак графигин ёзугаар ажылдаарын трактор бригадазы боттандырар.

Артельдиң бүгү хову ажылдарын хову ажылының бригадазы-биле ногаа ажылының бригадазы МТС-тиң трактор бригадазының дузаламчызы-биле боттандырып чорудар. Ол бригадаларда күш-ажыл кылып шыдаар 58 колхозчулар, 40 ажыл аттар, 5 андазыннар, 25 «ЗИГ-ЗАГ» деп илиирлер, 7 тергелер, 2 сеялкалар болгаш чугула хереглетинер дериг-хекселдер, база бүдүрүлгеник оран суурлары быжыглатынган. Тарылга шөлүнге үрезин сөөртүрүнге тускай аттарны болгаш бир автомашинаны тургускан.

Көдээ ажыл-агый артели хөй күш кирер картофель болгаш ногаа культураларын онзалап өстүрери-биле эш Шөмбүлге баштаткан ногаа ажылының бригадазын тургускан. Ногаа бригадазы 24,5 гектарга картофель болгаш ногаа культураларын тарыыр, ооң иштинде 10 гектар картофель бар. Ол бригадага чугула хереглетинер чепсек-хекселдерни болгаш тыртар күштү быжыглаан. Ногаа бригадазы тарыза чогуур ногааларны ирик-өдек саважыгаштарда баш бурунгаар үндүрүп алган, ам оларны 3 парникте олуртуп турар.

Ажылчын планны ёзугаар эртель тараа культураларын 8—9 ажыл хүннеринде чажып доозар. Баштайгы 2—3 хүннерде шык базырыышкынының илиртээшкинин тракторларби-биле чорудары планнатынган. Ооң соонда тарааның чажарынче кирер.

Колхозтуң бүгү-ле курлавырларын часкы тарылгага чөп ажыглаарының бүгү бар хемчеглерин колхоз баштаар чери алган болгаш хову ажылының бригадазының кежигүннерин тус-тус ажылдарда баш бурунгаар онаагылап каан, кижи бүрүзү бодунуң кылыр ажылын билир.

ЭЛБЕКШИЛДИГ ДҮЖҮТТҮ АЛЫРЫ — БЕДИК АГРОТЕХНИКАДАН ХАМААРЖЫР

Сталин аттыг колхоз агаар-бойдус талазы-биле таарымча чок болган эрткен чылын безин багай эвес дүжүттү тараа культураларындан алган. Бо чылын туруштуг, бедик дүжүттү алырынга быжыг үндезин салдынган. Колхоз чазын удур аңдарган чаңгыс-даа гектар черге тараа чаштпас, үгле дээрге, бүгү культураларны тарыырынга чайгы кур болгаш күскү аңгыс черлерни эрткен чылын-на аңдарып белеткээн. Бедик шынарлыг 78 тонна үрезиннерни бүрүн уруп белеткээн. Ол үрезиннерни шуптузун тарааның өртөңнээр аарынга удур хораннаан болгаш чажар мурнунда агаарга чылыткаш чаштырар. 20 гектар тарылга шөлүнде булуктаашкынны чоруткан. Тараа культураларын аралаштыр тарыыр агротехниктиг чурумну ёзугаар тарыыр. Бо чылын 250 гектар кур черге кызылтасты чажып тарыыр, ооң ажаалгазынга амдыгааштан эгелээш кол кичээнгейни колхозчулар салып турар.

Тараа болгаш ногаа культураларынга 133 тонна өдекти, 41 центнер хүлдү, 7 центнер куш өдээн төккен болгаш төп турар. Ол ышкаш чайгы үеде ногааларны немелде чемгерилгебиле хандырар.

Колхоз баштаар чериниң даргазы эш Ревнюктуң болгаш колхозта көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң удуртулгазы-биле часкы тарылганы кыска хуусаада, бедик агротехниктиг деңнелге эрттирер дээш колхозчулар болгаш механизаторлар бүгү күжүн болгаш билиин берип турарлар. Часкы хову ажылдарында шынарын хову ажылының бригадири эш Сат Өглүге, трактор бригадазының бригадири эш Сат Осур база колхозтуң агроному биле даргазы олар доктаамал хынаарлар.

ЧАСКЫ ХОВУ АЖЫЛЫНГА ПОЛИТ-МАССАЛЫГ АЖЫЛ

Колхозчуларның ортузунга политмассалыг ажылдарны партия эге организациязының секретары эш Бавуу-Доржунуң удуртулгазы-биле агитколлектив чорудар. Агитколлективтиң составында 20 агитаторлар бар. Часкы хову ажылдарынга коммунистериң болгаш комсомолчуларның күжүн парторганизация баш бурунгаар таарыштыр тургускан. Үгле хову бригадазында безин 10 коммунистери, 11 комсомолчуларны быжыглаан. Парторганизация чорудар лекция, беседа болгаш номчулгаларның тематиказын тургускан.

Полит-массалыг ажылдарны чорударынга башкылар улуг дузаны чедирер. Хову ажылының бригадазын тарылга шөлүнүң аайы-биле үш бөлүкке үскен. Бөлүк бүрүзүнде хүн бүрү үнер көргүзүг самбыразын тургускан. Ол көргүзүг самбыраларын үндүрер кижилерни бөлүктерде хуваган. Аная бүдүрер ажыл нормаларын ажыр күүсеткен колхозчуларны, механизаторларны көргүзүүн чарлаар. Ол ышкаш агитхуудустарны трактор болгаш хову ажылының бригадаларынга үндүрер организакчыларны томуйлаан.

Бригадаларда колхозчуларга, механизаторларга солуннарны, сеткүүлдерни болгаш өске-даа оларга чугула херектиг номнарны доктаамал чедирип турарын библиотека эргелекчизи эш Ичин-Хорлуу харыылаар. Ол ышкаш хову турлаан лозунг, плакаттар, туктар-биле шимээн.

Социалистиг чарышты бөлүктер болгаш тус-тус кижилер аразында чарган. Ооң түңнелин беш хонуктап үндүрер болгаш мурнакчыларга колхоз баштаар чериниң, парторганизацияның шиитпирин ёзугаар шилчиир кызыл тукчугашты тыпсыр.

Колхозтуң баштаар чери колхозчуларның, механизаторларның эмыдырал чуртталгазын улам-на экижиде-ринге эвээш эвес сагыш салыышкынын илередип турар. Хову турлаглары чылыглап, дерип кылган. Механизаторларга таарымчалыг байдалды тургускан. Бүгү колхозчуларны часкы тарылгага кириштирери-биле урутлар яслизин ажыткан.

Сталин аттыг колхозтуң ажылчылары СЭКП ТК-ның сентябрь болгаш февраль-март Пленумнарының салган улуг сорулгаларын алдарлыы-биле күүседирин чедип алырлар.

А. БИЧИЖИК.

Марксисчи-ленинчи теорияны өөренип турарларга дузаламчы

СЭКП Уставы—партийжи амыдыралдың кол хоойлузу

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы болза, совет ниитилелдиң организакчы болгаш сорук киирикчи күжү. Партияның шын удуртулгазының түңнелинде совет улус бистиң чуртувуска коммунизм тургузуушкунунуң херээнге бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгелерни чедип алган.

Коммунистиг тургузуушкунга партияның удуртулгазының улуг күжү болза, ооң ажылдап кылган политиказының үндезининде, Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинның улам-на тиилеп, делегейни чаартып турар революстуг өөредиги туруп турарында. Бистиң партиявыс организастыг айтырыгны, Ленинниң ажылдап кылганы партийжи удуртулганын принциптерин, партийжи амыдыралдың нормаларын, партия Уставының негелделерин сагыырын улуг ужур-дузалыг кылдыр көрүп турар.

СЭКП-ниң XIX съездизинге хүлээп алдынган, партияның Уставы болза, организастыг принциптерниң хөгжүлдезинде чаа, дээди үе-чада болуп, партияның мөөңнеп алганы партия тургузуушкунунуң дуржулгазын эртемге үндезилеп түңнеп турар. Ол Устав партияның мурнунда туруп турар чаа төөгүлүг сорулгаларга бүрүү-биле дүгжүп турар. Ол болза, партияның ажылдап кылганы политиканы, бистиң чуртувуста коммунизм тургузуушкунунуң сорулгаларын күүседиринче партийжи күштерни мобилизастаарының күүлүг чепсээ болур.

БИР-ААЙ БОДАЛДЫГЛАРНЫҢ—КОММУНИСТЕРНИҢ ДАЙЫНЧЫ ЭВИЛЕЛИ

Бистиң партиявыстың эң-не ханы төөгүлүг ужур-дузалыг тодаргайлаашкыны Уставта бердинген: Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы болза, ажылчын аңгының, күш-ажылчы тараачыннарның болгаш ажылчы интеллигенцияның кижилеринден организастатынган бир-аай бодалдыгларның — коммунистерниң эки-туранның дайынчы эвилели болур.

II Интернационалдың партиялары идея болгаш организация талазы-биле чаңгыс-аай эвес турган. Олар болза, марксисчи болгаш оппортунистиг элементилерниң, революцияның өөнүктериниң болгаш дайзыннарының, партийжи чоруктуң талалакчыларын оларның дайзыннары-биле чоорту эптештирери, партийжи чоруктуң талалакчыларын оларның дайзыннарынга чагыртыры болуп турган.

II Интернационалдың партияларының мындыг политиказы болгаш практиказы ажылчын аңгының дайзыннарының, социалистиг революцияның дайзыннарының ол партияларга колдай бээринге чедирбес аргажок турган болгаш херек кырында чедиргени билдингир. Ындыг партиялар-биле буржуазияны ажып тиилээр дугайын ажылчын аңгы бодаан-даа херээ чок турганы билдингир. Чаа эгелерге тургустунган чаа партия пролетариатка херек турган.

В. И. Ленин чаа хевириниң партиязын—Коммунистиг партияны үндезилеп, ону идеология, теория, политика болгаш организация талазы-биле белеткээн.

Коммунистиг партия алыс эгезинден тура-ла II Интернационалдың партияларының принциптеринге шуут удурланышкак эң-не революстуг принциптерге үндезиленип тургустунган. Бистиң партиявыс бир-аай бодалдыгларның—коммунистерниң чаңгыс-аай, сырый каттышкан организациязы, дайынчы эвилели кылдыр кижизитинген болгаш каңналып быжыккан.

Коммунистиг партияны бир-аай бодалдыгларның дайынчы эвилели деп адап турар ужуру болза, ооң кежигүннерин эрге-ажыктарның болгаш демиселдиң эчис сорулгаларының чаңгыс-аай ниити чоруу каттыштырып турарында. Коммунистиг партия бодунуң бүгү ажыл-чорудулгазынга марксисчи-ленинчи теорияны удуртулга болдуруп турар.

Партия бир-аай бодалдыгларның—коммунистерниң дайынчы эвилели болган турарынга үгле идея талазы-биле чаңгыс-эп четпес. Оон аңгыда бедик организастыг, шыңгыы сагылга-чурумнуг чорук, партияның хүрээлениниң сырый каттыжыышкыны эргежок чугула.

Коммунистерниң политиктиг үзелбодалының ниитилешкек чоруу, партияның программазын болгаш тактиказын оларның хүлээп көөрү дайынчы организация-биле быжыглатынган турар ужурлуг. Ынчангаш партияның эң чугула негелдези болза: партия кежигүнү партияның программазы болгаш тактиказы-биле чергелештир ооң организастыг принциптерин база хүлээп көөр ужурлуг. Коммунистиг партия болза, дайынчы партия, революстуг ажыл-чорудулганың партиязы болур. Мынчангаш партия ооң үзел-бодалдарын ёзу барымдаалап хүлээп көөр чорук-биле эптежип шыдавас. Коммунизмниң тиилелгези дээш кызымаккай, эң шудургу демисежирин ол бодунуң кежигүннеринден негеп турар. Бистиң партиявыстың кежигүнү болурун күзээн кижи партияның үгле үзелбодалдарын хүлээп көөрү-биле оожургап шыдавас, ооң хүлээлгези—ол үзел-бодалдарны боттандырары дээш, оларны амыдыралга чорудары дээш шудургу демисежири болур.

Ындыг болганда Коммунистиг партия үгле программныг, тактиктиг болгаш организастыг үзел-бодалдарның чаңгыс-эвинге үндезиленип тургустунар эвес, харын база партияның шугумун амыдыралга боттандырары дээш ниитизи-биле партияның, ооң чер-черде организацияларының болгаш тус-тус коммунист бүрүзүнүң идепкейлиг демиселинге үндезиленип тургустунар. Ол бүгү партияны бир-аай бодалдыгларның—коммунистерниң дайынчы эвилели болдуруп, ону коммунизм дээш демиселге ажылчы чоннарның сорук киирикчизи болгаш организакчызы рольду күүседир аргалыг кылып турар.

Бир-аай бодалдыгларның—коммунистерниң дайынчы эвилели болур Коммунистиг партия болза, сырый каттышкан, чаңгыс-аай организация болур. Партия кежигүннериниң кандыг-бир кезии өске бодалдыг бөлүк кылдыр аңгыланы бээрин ол болдурбас. Большевиктер партияны чаңгыс бүдүмелден чазап кылган, чаңгыс тура-соруктуг болгаш бодунуң ажылынга бодалдарның бүгү-ле онзагай хевирлерин практиктиг хөделиишкиниң чаңгыс агымынга каттыштырып турар сырый каттышкан организация кылдыр бодаарындан аңгыда, чаңгыс минутада-даа, кажан-даа өскээр бодап көрбээн деп И. В. Сталин чугаалаан.

Коммунистиг партия—ол болза, аңаа фракцияларның болгаш бөлүглежиишкиннерниң догунаашкыны туруп болбас, тура-соруктуң чаңгыс-эви-дир.

Бистиң партиявыс болза, ону реформистиг партия, тус-тус кижилерниң аңаа бир-ле мөөңнежилгези, организация талазы-биле хевирлетинмээн, революстуг хөделиишкинге арга-мергежил чок аңаа-бир чүве болдурарын оралдажып турган, ленинизмниң дайыннарынга удур кадыгдошкун демиселге хөгжүп, быжыккан.

Бүгү хевириниң чүзүн-баазын оппортунистери-биле, улустуң дайыннары-биле демиселге, социалистиг тургузуушкуннуң бергелери-биле демиселге, Ада-чурттуң Улуг дайынының кадыг-дошкун шылгалдаларынга каңналып быжыкпышаан, партия улам-на быжыг болгаш чаңгыс-аай апарган. СЭКП-ниң XIX съездизи партияның күүү-шыдалының өзүлдезин улуг күш-биле көргүскен. Партияның XIX съездизиниң сөөлүнде үе партияның улам ыңайгы быжыгыышкынының үези, партияның хүрээлениниң чаңгыс-эвиниң болгаш сырый каттыжыышкынының улам быжыгыышкынының үези болган.

Ленинизмниң дайыннары-биле кадыг-дошкун демиселге чаалап алдынган бистиң партиявыстың чаңгыс-эви болза, ооң иштики байдалының, ооң иштики амыдыралының эң-не характерлиг демдээ болур. Ынчангаш, бистиң партиявыс бодунуң хүрээлениниң тендириишкинни болгаш чайгылыышкынны билбес, чаңгыс-аай дайынчы организация болуп хөделип келген болгаш ол совет улусту Ада-чурттуң Улуг дайынынга тиилелгеге чедирип шыдаан. Партияның хүрээлениниң чаңгыстап чорударының ленинчи принципиин чайгылыш чокка сагыыры бистиң партиявыстың сырый каттышкан дайынчы организация, ажылчын аңгының болгаш бүгү ажылчы чоннарның удуртукчу болгаш углакчы күжү кылдыр өзеринге идигни берген. Ол эм коммунизм дээш мурнакчы дайынчыларының күүлүг отряды кылдыр өскен.

Устав ёзугаар партияның программазын болгаш Уставын хүлээр, оларны боттандырарынга идепкейлии-биле деткип дузалаар, партия организацияларының кайы-бирээзинге ажылдап турар болгаш партияның бүгү шиитпирлерин күүседир, өскениң күш-ажылын мөлчүвес, Совет Эвилелиниң хамаатызы, кандыг-даа ажылчы кижи Коммунистиг партияның кежигүнү болуп болур.

Партияга кежигүн болурунуң ол формулировказы болза, ленинчи тодаргайлаашкынның улам ыңайгы хөгжүлдези болур; ол болза чурттуң төөгүлүг хөгжүлдезиниң амгы үе-чадазын илередип турар. Өскениң күшшаан, политиктиг серемчилелин бедидер хүлээлгелиг. Капиталистиг күрээлээшкин дугайын бодаар болгаш кажан-даа утпас ужурлуг. Бистиң социалистиг Төрээн чуртувустуң күжүн болгаш күүү-шыдалын кошкадып турулдурар дээш бисче шпионнарны, өлүрүкчүлерни болгаш үрегдекчилерни салып киирерин оралдажып турар дайыннарның чимзениишкиннериниң дугайын бодаар херек. Революстуг серемчилел болза, партияның идепкейлиг дайынчызы—коммунист кижиге ыяавыла бар турар мөзү-шынар болур.

ПАРТИЯНЫҢ ИШТИКИ ДЕМОКРАТИЯЗЫ — ПАРТИЙЖИ МАССАЛАРНЫҢ ИДЕПКЕЙИН КӨДҮРЕРИНИҢ ЧУГУЛА ЧҮҮЛҮ

Удуртулгада болгаш партияның организастыг тургузуунда централизм партияга кайгамчык улуг артык күштү берип, чуртту удуртур сорулганы чедиишкинниг шиитпирлээринге эргежок чугула сырый каттыжыышкынны болгаш уран арганы бистиң партиявыска хандырып берип турар.

Бистиң партиявыстың боттандырып турары централизм болза, демократтыг централизм болур. Ындыг организацияның кол принциви—бодунуң илерээшкинин партийжи массаларның идепкейлиг болгаш бот-ажыл-чорудулгалыг чоруундан тып турар партияның иштики демократиязының принциви болур.

Партияның иштики демократиязы дээрге, хамыктың мурнунда партияның удуртур органнарының соңгулдалыг болгаш отчёттуг бооп турары болур. Ол байдал Устав негелдезиндеи бодунуң илерээшкинин тыпкан, ол чүл дээрге соңгулдалыг болур чоруктуң принципин шыңгыы сагыыры, ону кооптация-биле солуваны болур. Кооптацияның практиказы партия кежигүннериниң боттарының удуртукчуларын соңгуур, оларны шугумчүлээр дүрүм ёзугаар эргезин казып турар болгаш партийжи массаларның идепкейин бедидеринге улуг моондак болуп турар.

Соңгулдалыг чорукту үреп, кооптацияны болдура бээр чоруктуң фактыларын бистиң партиявыстың Төп Комитеди шыңгыы буруу шапкан. Соңгулдалыг чорукту кооптация-биле солууру херек кырында соңгулдалыг чорукту ёзу барымдаалаан хоозун чорукче шилчидер, кадрларны кижизидеринге болгаш депшидеринге хоралыг болур болгаш удуртукчу ажылдакчыларның партийжи массаларның мурнунга харыысалгалыг болурун чидиреринге чедирер.

Коллективтиг чорук — бистиң партиявыста удуртулганың дээди принциви. Ол дээди принципти эң чугула чепсээ болур шугумчүлел болгаш бот-шугумчүлелче бистиң партиявыс кезээде улуг кичээнгейни салып келген. Партияның мурнунда туруп турар чаа сорулгаларны чедиишкиниг шиитпирлээринге шугумчүлелдиң болгаш бот-шугумчүлелдиң улам ыңай калбарыышкыны улуг ужур-дузалыг. Шугумчүлел болгаш бот-шугумчүлел сеткил оожургаар, менээргенир чоруктарга удур шынчы чепсек болур болгаш ажылдакчыларны быжыктырып, негелделиг болурунче оларны албадап, кадрларны кижизидип, каңналдырып турар болгаш партияның, күрүнеңиң сагылга-чурумун быжыглап, бистиң ажылывысты экижидип, массаларның чогаадыкчы идепкейин калбартып турар.

Коммунистиг партия бодунуң кадрларын шугумчүлелди болгаш бот-шугумчүлелди партийжи ёзу-биле көөрүнге кижизидип, шугумчүлел кызар фактыларга удур демисежип турар, партияга боттарының бердингениниң дугайын төнчү чокка шуугап, шугумчүлел болгаш бот-шугумчүлелдиң ажыктыының дугайында чугаалап турза-даа, а херек кырында адаандан өрү шугумчүлелди кызарын, ону боой тударын ховар эвес болдура бээр коммунистерни буруу шаап турар. Ооң-биле кады шугумчүлелди ниитилелге удур, бодунуң кара-сагыштыг сорулгаларынга ажыглаарын оралдажып турар ак-сеткилдиг эвес кижилерниң, хопшугулчүлерниң оралдажыышкыны-биле эптежип болбас.

Партияның иштики демократизының дугайында, шугумчүлел болгаш бот-шугумчүлелди калбартырының дугайында негелделер адаандан өрү хыналданы күштелдирер, коммунистерниң идепкейин болгаш бот-ажылчорудулгалыг чоруун бедидер арганы бээр, ооң-биле партия болгаш күрүне тургузуушкунунуң бүгү звеноларынга удуртулганың деңнелин бедидер.

СЭКП УСТАВЫ—ПАРТОРГАНИЗАЦИЯЛАРНЫҢ АЖЫЛЫН ЭКИЖИДЕРИНИҢ ЧЕПСЭЭ

Уставта партия органнарының болгаш партия эге организацияларының эргелерин тодарадып турар өскертиишкиннер болгаш немелделер чугула ужур-дузалыг болуп турар. Партия, ажыл-агый болгаш совет органнарның бот-боттарының арызында харылзааларының принциптери Уставта онзалап демделгетинген. Олар болза, партия организацияларының ажылын улам экижидеринче, күрүне болгаш хөй-ниити организацияларының ажыл-чорудулгазынга партийжи контрольду күштелдирериниче угланган.

Партия органнары совет болгаш ажыл-агый организацияларын каттыштырар, углап-башкарар болгаш контрольдаар хүлээлгелиг. Ол болза, оларның үгле эргези эвес, харын дорт хүлээлгези. Бүгү организацияларга партияның удуртулгазы болза, оларның чедиишкиннг ажылының кол үүлү болур. Ынчалза-даа партия органнары совет болгаш ажыл-агый органнарын холгаарлап солувас. Партия органнарының талазындан совет, ажыл-агый органнарының ажылын холгаарлай бээр, оларны хынап, удуртпайн, а ажыл-агый, совет айтырыгларын оларның орнунга боттары шиитпирлей бээр чоруктарны болдуруп турарының фактылары бистё ам-даа хөй.

Партияның Уставы партия органнарының сорулгаларын болгаш функцияларын тодаргайлавышаан, совет болгаш хөй-ниити организацияларының ажыл-чорудулгазын ында партия бөлүктерин дамчыштыр башкарар, партияның директиваларын харылзааларының принциптери Уставта онзалап демделгетинген. Олар болза, партия организацияларының ажылын улам экижидеринче, күрүне болгаш хөй-ниити организацияларының ажыл-чорудулгазынга партийжи контрольду күштелдирериниче угланган.

Партия органнары совет болгаш ажыл-агый организацияларын каттыштырар, углап-башкарар болгаш контрольдаар хүлээлгелиг. Ол болза, оларның үгле эргези эвес, харын дорт хүлээлгези. Бүгү организацияларга партияның удуртулгазы болза, оларның чедиишкиннг ажылының кол үүлү болур. Ынчалза-даа партия органнары совет болгаш ажыл-агый органнарын холгаарлап солувас. Партия органнарының талазындан совет, ажыл-агый органнарының ажылын холгаарлай бээр, оларны хынап, удуртпайн, а ажыл-агый, совет айтырыгларын оларның орнунга боттары шиитпирлей бээр чоруктарны болдуруп турарының фактылары бистё ам-даа хөй.

Партияның Уставы партия органнарының сорулгаларын болгаш функцияларын тодаргайлавышаан, совет болгаш хөй-ниити организацияларының ажыл-чорудулгазында партия бөлүктерин дамчыштыр башкарар, партияның директиваларын болгаш шиитпирлерин ол организацияларның хажык чок күүседирин хандырар деп оларның хүлээлгезин онзалап демделгеп турар.

Партия эге организацияларының сорулгалары болгаш функциялары партияның Уставында эң-не долузу-биле илеретинген. Бистиң партиявыстың үндезини — партия эге организацияларының ажылын экижидер дугайында, массалар-биле партияның харылзаазын быжыглаар дугайында партияның болгаш чазактың ооң дараазындагы шылгарангай шиитпирлери-биле чепсегленген Коммунистиг партия болза делгем-чаагай хиискип турар туктары биле, долу амыдыралчы болгаш чогаадыкчы күштери-биле, Төп Комитетти долгандыр сырый каттышкан бурунгаар чоруп олурар.

Партияның мурнунда салдынган сорулгалар улуг болгаш Коммунистиг партияның кежигүнүнүң харыысалгазы база улуг. Ынчалза-даа коммунистер харыысалгадан кортпастар. Коммунистиг тургузуушкуннуң улуг херээ дээш олар харыысалганы күзелдии-биле алырлар. Олар боттарының бедик адын алдарлыы-биле шынзыктырар болгаш партияның мурнунга, улустуң мурнунга боттарының хүлээлгелерин эчизинге чедир күүседирлер.

Л. СЛЕПОВ.

жизидилгезиниң дугайында хүп-бүрү сагыш салырын партия Уставы эге организация бүрүзүнге хүлээдип турар. Партия эге организацияларының ажылында кол болгаш чугула чүве — ажыл-агыйның болгаш политиканың сорулгаларын күүседиринче массаларны организастаары болур.

Кадрлар-биле ажылдың болгаш күүселденің хыналдазының кол принциптери Уставта айтынган. Кадрлар-биле ажылды экижидериниң идеязы бодунуң илерээшкинин партия кежигүннериниң хүлээлгелеринден-даа, Уставта партияның төп болгаш чер-чер органнарының сорулгаларын тодаргайлап турар параграфтан-даа тып турар.

Кандыг-даа эрге-дужаалды эзлеп тура, кадрларны шилиирде оларның политиктиг болгаш ажылгыр мөзү-шынарларын барымдаалаар дугайында партияның болгаш чазактың айтыышкынын чайгылыш чок күүседирин, политиктиг серемчилелдин бедидерин партияның Уставы коммунистиг хүлээлгези кылдыр көрүп турар. Кадрларны шилиири, депшидери, ажылга шын таарыштыр тургузары — организастыг удуртулганың кол принциптериниң биреэзи болуп турарындан ол негелде үнүп кээп турар.

Партия органнары кадрлар-биле ажылды экижитпишаан, ажылдың деңнелин бедидип база партияның болгаш күрүнеңиң сагылга-чурумун сагыырының ёзузунга кадрларны кижизидип, шиитпирлериниң күүселдезиниң хыналдазын боттандырар ужурлуг.

Партия организацияларының эң-чугула сорулгазы болза, бистиң кадрларывыстың, бүгү коммунистериниң марксисчи-ленинчи өөредилгезиниң талазы-биле ажылды күштелдирери, оларны шынчы болгаш ак-сеткилдиг ёзута, партияга бердингениниң ёзузунга, коммунистиг моральдың бедик принциптериниң ёзузунга кижизидери болур.

Партия коммунистериниң марксисчи-ленинчи өөредилгезин улам калбаа-биле нептередип, партия кежигүннерин болгаш бүгү ажылчы чоннарны ниитиниң хүлээлгезин бединдиле медереп билириниң, күрүне эрге-ажыктарының дугайында сагыш салырының ёзузунга, бистиң херээ-бистиң партиявыстың кандыг-даа бергелерни ажып тиилеп билириниң ёзузунга, бистиң партиявыска болгаш социалистиг Төрээн чуртка кызыгаар чок бердингениниң ёзузунга кижизитпишаан, идеологтуг ажылдың деңнелин бедидип турар.

СЭКП Уставы партияның организастыг күүү-шыдалын улам быжыглап, массалар-биле ооң харылзаазын улгаттырып, ооң организастыын бедидип, сагылга-чурумну улам быжыглаарынга идиг берип турар. Ол болза, бистиң чуртувуска коммунистиг ниитилелди тургузарының талазы-биле ооң мурнунда салдынган сорулгаларны партия улам чедиишкиниг шиитпирлээр дээрзин көргүзүп турар.

* * *

СЭКП Уставында шиңгээтинген кайгамчык улуг организастыг дуржулга чүгле бистиң партиявыска эвес, харын акы-дунма коммунистиг болгаш ажылчын партияларга үнелеп четинмес ужур-дузалыг бооп

Ленинчи-сталинчы хевириниң революсчуларын белеткээриниң болгаш каңналдырып быжыктырарының төөгүлүг дуржулгазы, бистиң чуртувустуң коммунистериниң маадырлыг херектеринде, бистиң партиявыстың херектеринде болгаш тиилелгелеринде сиңниккен, бистиң партиявыстың чыып мөөңнээн дуржулгазы акы-дунма партияларының кежигүннериниң политиктиг кижизидилгезиниң херээнге оларга дузалаар.

Бодунуң XIX съездизиниң шиитпирлери-биле, бистиң чуртувустуң улус ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң дугайында партияның болгаш чазактың ооң дараазындагы шылгарангай шиитпирлери-биле чепсегленген Коммунистиг партия болза делгем-чаагай хиискип турар туктары биле, долу амыдыралчы болгаш чогаадыкчы күштери-биле, Төп Комитетти долгандыр сырый каттышкан бурунгаар чоруп олурар.

Партияның мурнунда салдынган сорулгалар улуг болгаш Коммунистиг партияның кежигүнүнүң харыысалгазы база улуг. Ынчалза-даа коммунистер харыысалгадан кортпастар. Коммунистиг тургузуушкуннуң улуг херээ дээш олар харыысалганы күзелдии-биле алырлар. Олар боттарының бедик адын алдарлыы-биле шынзыктырар болгаш партияның мурнунга, улустуң мурнунга боттарының хүлээлгелерин эчизинге чедир күүседирлер.

Л. СЛЕПОВ.

ФЕЛЬЕТОН

„ЭРТЕМДЕН“ КӨӨРГЕТИНИКЧИ

Районнуң партия активиниң индиринге ак моюндуруктуг, чолдак алгы савыяа тоннуг, хүрең галифе чүвүрлүг, бажының дүктери узап өскеш, чушкуузунга чедир үлгүүштелип бадып келгилээн, кара эрин салдыг, карак шилдерлиг, узуун сынныг, аныяк, ак шырайлыг эр үнүп келген. Ол индир кырынга аянныы сүргей чөлендир туруп алгаш, артыкы олуттарга дыңналыр дыңналбас кылдыр, арай узадыр аарак, оожум чугаалап эгелээн.

— Эштер! Мен Калинин аттыг колхозтуң улуг зоотехниги кижи мен —дээш, олурганнарны одуртур көргеш, кезек када ыыт чок берган Көрүп турарга, зал ооң чугаазын кичээнгейлиг-биле дыңнап эгелээн ышкаш болган.

—Дыңналдыр!—деп, залдың артыкы одуруундан алгы үнген.

— Илеткелди дыңнадым — деп, чаңгыландыр чугаалай каапкаш, ооң үнү база катап оожумнай берген,— мээң адым кырынга шүгүмчүлел болду. Ону хүлээп алыр апаар-дыр. Ынчалза-даа чамдык тайылбырлар берзе чогуур дээш, ол үргүлчүлеп чугаалаап. Ооң чугаазындан: «Мен бодаарымга...», «пынап-ла...», «шынында...», «хемчег алыр...», «четпестер бар...», «көөрснип көөр...»—суг-суг дигилээн, эреңгей сөстер бөдүрээден төгүлген суг ышкаш, куттулуп-ла эгелээн. Зоотехник-даа дыка-ла хөй үве чугаалааш баарды, ынчалза-даа ол чогум үнүң дугайында чугаалаанын бис билбейн калдывыс.

Сүт-Хөлде Калинин аттыг колхозтуң колхозчулары дээди эртемниг, аъртында-ла аспирантура «дооскан» зоотехниктиг болганына кончуг өөрүп, ооң дугайында чылыг сөстер аастан аасче, бажыңдан бажыңнарже, дагларда малчыннарга чедир тарап эгелээн.

— Дээди эртемниг! Мырыңай-ла төп черден чоруткан.

— Аспирантура дооскаш келген, кижи дидир...

—Ол-ла болгай, көрбес силер бе! СЭКП ТК-ның сентябрь болгаш февраль-март Пленумнарының доктаалдарын күүседир дээш дээди эртемниглерниң биске, колхозка кээп турары ол-дур—дижип, ол «эртемденниң» дугайында макталдың чалбыраажы чон аразынга өөскүп эгелээн турган.

Ынчалза-даа хугбайыраан, макталдың ол чалбыраажын зоотехник боду-ла өжүр шаап эгелээн.

«Эртемден» маңаа келгеш, чүгле 20 шаа хонуп турар. Бо аразында чогум кым мен дээрзин ол көргүзүп эгелээн. «Эртемден-даа» чүзү боор ийик, Гогольдуң Хлестаковунуң ролюн ойнааш турупкан.

—Мени бо районче Москвадан, мырыңай-ла ТК болгаш Министрлер Чөвүлелинден тускай томуйлап чоруткан чүве — деп чарлатынган. Ону дыңнааш, улус:

— О-ха-лэ-эй!

— Ындыг денер даан!

— Көрдүнер бе!— дижип магадылаан.

Кандыг-бир айтырыг тургузарга, ооң харыылаары:

— (Областың харысалгалыг удуртукчуларын адааш), оларыңбиле чугаалажыпкай мен аан — дигилээр.

Чок болза:

— Дүржок-ла улус-тур бо, район удуртукчуларынга шагда-ла айтыышкын берген кижи мен, мынчага чедир күүсетпээннер ышкаш чүл!— суг-суг дигилээр.

—Хамык даргаларның шуптузунга айтыышкын берип чоруур, бо-даа черле берге кижи ышкаш-тыр деп, чамдык улус ынчаар бодап турган. Баштай даштындан көөрге, шынапла аянныг — узун чаагай, чугаа сөзү-даа каас-коя, кончуг топтуг кижи кылдыр көстүр турган.

Колхозчулар-даа үүг боор, ол хире алдарлыг зоотехнигинге бажыңны доп-дораан үндүрүп бергеш, ооң үре-түннелдиг ажылдаарын манап эгелээн. Аспирант-даа «үре-түннелдиг» ажылче кирипкен. Бир дугаарында четпестерни илередип, районнуң удуртукчуларын, көдээ ажыл-агайның тускай эртемиглерин бактап, ажылды чаартып, эде тургузар, мал ажылын сайзырадыр, чаа мөзү-шынарлыг малдарны өстүрер дугайында чаа-чаа планнарны «чогаадып» чаа-чаа йөрээлдерни алгап-ла эгелеп тур оо. Районда ак-сеткилдиг ажылдап турар тускай эртемниг эштер-ле хөй. А бо зоотехник оларны дора көрүп, бодун хөөретингеш-ле туруп берген

— Болар үве билир эвес, мөзээ деңнежир боларның үзү боор!— деп мактанып чоруурун улус болган чок-ла дыңнаар турган.

Чеже-даа эртемниг, чеже-даа алдарлыг улус ынчап чорбас-ла боор, че, көөр-ле-дир ийин, кайы хире эвес!.. деп, олар бүдүү бодангылаардаа тургулаан чадап чок.

Шынап-ла «эртемденниң» чези, холазы көстү берген. Баштайгы үнүүшкүн кылдыр, Манчүректе малчыннарже ол хап үнген. Ол үнерде малчыннарга сөңү кылдыр, бир шил спирт садып алгаш барган. Оозун сөңнеп-шаан, боду база-ла эзирти чооглап алган. «Өске сургакчылар ындыг эвес боор үве, а бо сургакчы арагалыг хап кээр, кандыг аайлыг сүйсүгакчы боор?!» — деп малчыннар кайгап каан.

Мында улуг-дыка кайгаар үүедаа чок. «Эртемден» зоотехниктиң боттуг кылып эгелээн ажылы-даа көзүлбээн. Харын-даа чаа-чаа шолалар-биле ададып эгелээн. «Чиктиг зоотехник», «чаптанчыг зоотехник», «арагачы зоотехник» деп сөстер ооң чогум адын солуй берген. Чүге дээрге, ооң хөй-ле көстүр черлери — садыг, столовая; ынак үвези — арага; чугаалаар сөзү — көөргетинери— мындыг бооп-тур. Фермаларже үнсрде, сербээдедир пактап алган чорууру болганчок-ла көзүлгүлээр турган. Элээр хүнзээр хүнү-даа чок, эзирикле эзирик боор, аас дылы-даа аянчок, аксы тыныжының-даа апагазыы аажок: кайы орандан чытталып чоруур, арагалаанда аксындан бак сөстер анаа-ла аттынып чоруур мындыг кижи бооп-тур.

Бодун «эртемден кижи мен» деп чарлап чоруур, а ол хирезинде түткуш ышкаш дузазы чок, анаа-ла мындыг көөргетиникчи кижилер бистиң совет ниитилеливиске турары кончуг хомуданчыг-дыр. Ындыг кижилерни ёзулуг-ла Гогольдуң Хлестакову деп адаар апаар. Районнарга-даа, Кызылга-даа, Казаньга-даа, Москвага-даа чорааанда, ону таныыр кижилер ооң эки талазын шынап-ла көрбейн келген. Ооң өг-бүле талазыбиле будулгаан — бирээни ап, бирээни каап чоруурун чугаалаан-даа хөрээ чок. Амгы кадайы аныяк уруг, эжиниң бо будулгаан көргеш, иштинде та чеже муңгарап, сырынналып ыглап чоруур уруг ыйнаан, ол?..

Эзирикте, элээрде-даа, хөй ниити черлеринге, чон аразынга чорааш:

— Мен Бим-бин мен, мөзээ чедер шаадар кайдал!— деп, хөрээн соктаып, идээргеп чоруурун чогум кымга херек үвел, ынчаш?

Бодун эртемниг, билиглиг кижи мен деп үүс-үүс катап чарлап чорзадаа, ол билиин ченнүң, күрүненин херээнге бараалгадыр шаа чок, мындыг кижилер совет ниитилелдиң хөгжүлдезинге кайы хире шаптык ужураштырып турары биске билдингир. Ынчалзажок Бимбин ышкаш, ындыг кижилер бисте кончуг эвээш.

Ынчаарга СЭКП ТК-ның сентябрь болгаш февраль-март Пленумнарының төөгүлүг доктаалдарын колхозтарга барып күүседир деп алдарлыг, чаагай хүлээлге тускай эртемниг совет зоотехниктиң мурнунда салдынган болгай. Ол алдарлыг хүлээлгени ак-сеткилдии-биле күүседириниң орнунга, харын совет зоотехниктиң чаагай адын бужартадып чоруур, мындыг арагачы, көөргетиникчи «садыгга сыңмас сарыг-кундус» ышкаш, ажылга ызырынмас, тояанчы Хлестаковсуг Бимбинни бо меди байлды-биле зоотехниктелип болуп бе ынчаш?! Чок, хоржок.

«Аныяндан адың камна» деп үлегер сөс бар. Бимбин чонга шынапла ак-сеткилдиг бараан болуксаар болза, аажы-чаңын эдип, совет зоотехниктиң чаагай адын арыг эдилеп чорзун.

Л. САЯНОВ.

Францияның «Комеди франсез» театрының артистери Совет Эвилелинде чедип келген оюн көргүзүп турарлар.

Чурукта: бөлүк француз артистериниң Ленин дагларында Москваның Ломоносов аттыг Күрүне университединиң бажыңының чанында турарлары.

Чуруу **В. Мастхковтуу.** СЭТА-ның пресслишези.

Польшада чылыг күжү-биле ажылдаар электроцентральдың тудуунда

ВАРШАВА. Ийи чартык чыл бурунгаар Варшаваның кыдыынга алды чыл планының чугула тудуглаының бирээзи болур, Жераньның чылыг күжү-биле ажылдаар электроцентралының тудуу эгелээн. Ол болза, Польшада бир-ле дугааргы электроцентраль болур. Ам ында кол тудуг болгаш ооң өске-даа бажыңнарының тудуу туттунган. Ам ында монтаж ажылдары калбарып турар.

Жераньның чылыг күжү-биле ажылдаар электроцентралын совет төлевилелди ёзугаар тудуп турар болгаш совет дериглер-биле хандырып турар. Жераньның чылыг күжүбиле ажылдаар электроцентралының бирги эзлчээнин тудуу бо чылын доозулган турар.

(СЭТА).

КУДР-да улустуң хереглел бараанналарының бүдүрүлгези

ПХЕНЬЯН. Кореяның төп телеграф агентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, чуртта улустуң хереглел бараанналарының бүдүрүлгези өзүп турар. Бо чылдың бирги кварталында Корей Улус-Демократтыг Республиканың чинк үлетпүрүнүң калбак хереглелдиң бараанналарын берип турар бүдүрүлгелери эрткен чылдың дөрткү кварталындан 40 хуу хөй продукцияны берген. Соңгу Пхеньян можунуң Ненбен хоорайда торгу фабриказының ажылчыннары амгы үеде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн эрткен чылдың төнчүзүнүн деннелинден 50 хуу улгаттырган болгаш продукцияның шынарын дыка экижидип турарлар. Ли Ук Енниң удуртуп турары резина идиктер кылыр заводтуң ажылдакчылары күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 30 хуу ажыр бедиткеннер.

(СЭТА).

Италияда тайбың дээш демисел

РИМ. «Европаның камгалал ниитилежилгезин» тургузарының дугайында кереэни күштүг болдурарыңа удур, массалыг узуткаашкының чепсектерин хоругдаарын ол чедип алган турарын негээн петицияны (негелде бижик) чоруткан.

«Европаның камгалал ниитилежилгезин» тургузарыңа удур чыскаалдар болгаш митингилер Александрия, Неаполь, Милан, Лаворно болгаш Флеренция можуларга болуп эрткилээн. (СЭТА).

Индий-Кыдатта дайында АКШ-тың киржилгези

ПАРИЖ. Парижтиң ат-алдарлыг бөлүктеринге үндезилетингеш «Монд» солуннуң медээлеп турары болза, АКШ-тың чазаа Индий-Кыдатка америк шериг самолёттарын моон соңгаар чедиреринiң дугайында шиитпирни үндүрген. Солуннуң бижип турарын ёзугаар алырга, америк эрге-чагырга Индий-Кыдатче «В—26» деп бомбардировщиктерниң чаа бөлүүн чоруткан. Оон аңгыда, америк ужар-түүл бөлүктеринге Вьетнамның Демократтыг Республиказының агаарга удур камгалалының чедирип турары когаралдарның орнун доп-дораан четчелээрин болгаш америк ёамолёттарга херектиг бүгү-ле эргежок чугула артык кезектерни Индий-Кыдатче үргүлчү чорударын шиитпирлээн. «Монд» солуннуң оон ынай айтып турары болза, Филиппиннерде база Японияда америк складтарны болгаш базаларны Индий-Кыдатче ужар-түүл материалдарын чедирерин боттандырарыбиле эрге-чагырганарның эргезинге тыпсып турар.

Америк шериг командылалы Индий-Кыдатче транспорт самолёттарының база бир бөлүүн чоруткан.

(СЭТА).

СПОРТ

Шыдыраа талазы-биле делегейниң бирги чери дээш маргылдаада

Шыдыраа талазы-биле делегейниң бирги чери дээш маргылдааның бешки салыышкыны апрель 17-де П. И. Чайковский аттыг концерт залынга болган. Агы-биле Смыслов ойнаан.

37 көште Смыслов бодун уттурган деп санаан.

15-ки салыышкынның соонда сан 8: 7 апарган. Ботвинниктин —8.

Апрель 20-де 16-гы салыышкын болган. Агы-биле Ботвинник салган.

(СЭТА).

Бут бөмбүүнге чурттуң бирги чери дээш

ТБИЛИСИ. Маңаа «Динамо» стадионунга бут бөмбүүнүң талазы-биле чурттуң бирги чери дээш маргылдаа «Торпедо» (Москва) болгаш «Торпедо» (Горький) командаларының аразынга болган. Маргылдаа москвачыларның тиилелгези-биле 3:1 санныг болуп доозулган.

(СЭТА).

Капиталистиг чурттарда ажыл соксадыышкыны

«АКШ-та ажыл чоктар кажыл?». 1954 чылдың март 15-те үнген «Тайм» деп америк журналга мындыг айтырыг салган эгелиг үүлдү номчааш, номчукчу салдынган айтырыгның харыызын ооң иштинден дилеп черле болур турган. Ынчалза-даа журнал АКШ-та ажыл чоктарның шын санын дыңнадып шыдавас болган, чүге дээрге, ол журналдың миннинишкини-биле алырга, «чазак статистиктери ол айтырыг билдине бээр дээш чажырып турарлар». Ол статистиктериң үнелелдерин ёзугаар алырга АКШ-ка 1954 чылдың январьда 2.359.000, бир-ле болза, 3.087.000 ажыл чоктар бар турган деп «Тайм» бижип турар. Ынчалза-даа ол саннарның кайызынга-даа бүзүреп болбас. Олар эвээжетинген, чүге дээрге, оларны хөй алдагдалдарлыг кызыгаарланчак истелгелерге үндезилеп санаан деп «Тайм» миннип турар.

Шынап-ла, АКШ-та болгаш өскедаа капиталистиг чурттарда туруп турар ажыл чокталыышкынының хемчээлдерин тодаргайлаарының аргалары ылаптыг байдалды илереттпес, харын чажырар хүлээлгелиг. «Уолл-стритт джорнэл» солунга 1954 чылдың январь 28-те Джордж Крукшенктиң бижээни, АКШ-та ажыл чоктарның санын санаарының кол аргазы-биле таныжарга-ла ону чажырып турары илдең болур.

АКШ-та ажыл чокталыышкынын тодаргайлаар сорулга-биле «чизебүрүткел бюрозунуң үш үүс ажылдакчылары ай санында 25 муң өг-бүлелерге барып кирип (АКШ-та шупту 45 миллион өг-бүлелер бар— П. Г.), ол өг-бүлелерниң 14 хардан өрү назылыг кежигүннерин олар ажылдыг бе деп айтырып турарлар... Неделя иштинде 1-даа шак иштинде төлевирлиг ажылдаан азы өг-бүле ажылынга төлевир чокка-даа болза, 15 шак ажылдаан кижини ажылдап турар деп санаар; 30 хүннер эрткен соонда ажылга дедир хүлээп алыр деп аазаашкын-биле ажылдан үндүргген кижини база ажылдыг деп көөр... Айтырыгларның түннелдерин чизе-бүрүткел бюрозунга дамчыдып бээрге, бүгү-ле санаашкыннарны кылып, үзе түннелдерни үндүрүп турар «Юнивак» деп тускай машинага оларны ажылдап көрүп турар»—деп Крукшенк бижип турар.

Ындыг санаашкыннарның түннелинде алдынар саннар чүвениң ёзулуг байдалын көргүзүп шыдавас деп чүвени билип алыры аажок белен. Ынчангаш америк буржуаз парлалганың «Тайм» болгаш «Уолл-стритт джорнэл» чергелиг мындыг органнары ам ону миннип турар апарганын кижи кайгаар үве эвес. Диргелип чоруп олурар чаа экономиктиг кризис-биле холбаштыр АКШ-та өзүп турар ажыл чокталыышкыны, ону мырыңай чоокта чаа кылып турганы ышкаш ыыттавайн баар азы тускай саннар-биле чажырар ужур чок, ындыг улуг хемчээлге четкен. АКШ-та чагырыкчы бөлүктерниң парлалгазы ону барымдаалааш, база номчукчуларның ортузунга бодунуң саңлдарын чидиреринден корткаш, ажыл чокталыышкынын, тодаргайлаарының талазы-биле мурнунда бодунуң мактап турган аргаларын ам чонну аайынга киирип алыр дээш боду шүгүмчүлеп турар апарган. Ол хирезинде-ле чүвениң ылаптыг байдалын көргүзүп болгу дег медээлерни чоннуң калбак бөлүктеринге дыңнадырындан ол ыяк чажырып турар.

Ынчалза-даа шивегейни шоодайга чажырып болбас болгай. АКШ-тың элээн хөй хөй-ниити ажылдакчыларының үүлдери, а ол ышкаш демократтыг солуннарның болгаш чамдык номчукчуларга калбаа-биле четпейн турар тускай парлалга органнарының материалдары АКШ-та ажыл чокталыышкыны ам безин бүгү улуска кайы хире човулаң-хилинчектиг болуп бар чыдарын билип алыр арганы берип турар санмедээлерлиг болуп турар.

Чоокта чаа саң-хөөнүң америк министриниң оралакчызы Бэрджесс хөй-ниитини албаактырарын ораладшпышаан, чуртта ажыл чоктарның саны ажылдап турарларның санының 25 хуузу четпээн шагда ол талазы-биле дүвүрээзин көдүреринiң барымдаазы чазак органнарында чок болуп турар деп медеглээн. Бэрджесстi шүгүмчүлевишаан, сенатор-демократ Хемфри саң-хөө министриниң «25 хуулуг өй-чижээ» 16 миллион ажыл чоктар дээни ол тур деп санаан. Хемфри-биле кады сенатор Морзе болгаш төлээлекчилер палатазының кежигүннери Прайс биле Махрович олар АКШ-та өзүп олурар экономиктиг кризис болза, ажыл чокталыышкынының хаара туткан кижилериниң саны элээн хөй районнарда, чижээлээрге, Иллинойс, Айова, Мичиган штаттарда ажылдап турарларның ниити санының 20 хуузу болуп, Бэрджесстиң өй-чижээнге шуут чоокшулап турар ындыг өзүлде-биле капсырлажып турар деп миннингеннер. Ажыл чокталыышкынының ындыг деңнели херек кырында үүнү айтып турарын «Юнайтед отомобил уоркер» солуннуң Иллинойс болгаш Айова штаттарның элээн хөй хоорайларынга чораан корреспондентизиниң чугаазы-биле көрүп болур.

«Ында ажыл чокталыышкыны кажан-бир шагда чечектелип турган районну экономика талазы-биле хоозурадып куругладырынга кыжанып турар. Молин, Ист-Молин, Рок-Айленд (Иллинойс штат) хоорайларның болгаш кожазында турар Давенпорттуң (Айова штат) бүдүрүлгелериндө нургулайында-ла 55 муң кижи ажылдап турар. Ам бешки кижи бүрүзү-ле ажыл чок... Хөй-хөй кижилер чүгле ында-хаая ажылдап азы эң-не чавыс мергежилдиң ажылын күүседип турар... Дөрт хоорайлар кризиске алыскан хоорайлар шинчизи кирип эгелей берген. Кудумчулар болгаш магазиннер куруглаан. Чүс-чүс кижилер хоорайларын кагылап турар, ынчалза-даа өске черлерден база ажыл тывылбас тур деп медеглевишаан, дедир чаныр кээп турар» деп корреспондент бижип турар.

Бо корреспондентиниң тодаргайлап бижээн үүлү АКШ-тың өске районнарының байдалынга база дөмейлешкек болуп турар. Төлээлекчилер палатазының кежигүнү Махрович ооң төлээлеп турары Мичиган штатта байдалды конгрессче бижип киирбишаан, «экономиктиг бууразашкын штаттың кол үлетпүрүлүг төвү— Детройтка согуушкунну таварыштырган», чүл дээрге, 1953 чылдың июльдан 1954 чылдың январь 15-ке чедир «Крейслер» деп компания 22 муң ажылчыннарны үндүргеп, а «Бригге мэнюфекгуринг» компанияның заводтарынга 1954 чылдың январьның чүгле бирги неделязының дургузунда 4.200 ажылчыннарны үндүргеп» деп онзалап демдеглээн.

Үлетпүрүнүң тайбың адырларының бүдүрүлге хемчээлин кызырарынга азы хаарынга холбаштыр ажылчыннарны массалыы-биле үндүрер чорук АКШ-тың барык чер болганында илерстинип турар. Ажыл чокталыышкыны ажылчы чоннарның улам-на чаа-чаа кезектерин хаара тутпушаан, соксаал чокка өзүп турар. Оон туржук бодунуң медээлерин кызыгаарлалдыг истелгелерден алдынган илергей хажыдыышкынныг үндезинге тургузуп турар тускай статистика безин шуут ажыл чоктарның саны марттың төнчүзүнде барык дөрт миллион четкен деп миннип турар. Ынчалза-даа АКШ-та ажыл чокталыышкыны херек кырында оон-даа хөй кижилерни хаара тудуп турар. Хоорайларда боттарының күжүн ажыглатырар чер тыппайн чоруур кижилерниң саны шагда 13 миллион ашкан. Оон аңгыда АКШ-та хөй санныг хоозураан фермелер болгаш көдээ ажыл-агайның ажыл чок ажылчыннары база түрег деп турар.

Ажыл чокталыышкынының өзүлдезиниң болгаш ооң-биле холбаштыр массаларның ядараашкынының дорт түннели болуп, АКШ-тың элээн хөй районнарында ажыл чоктарга көже суу үлээриниң талазы-биле пунктулар, тодаргайлаарга, АКШка мурнунда болгулаан экономиктиг кризистернiн характерлиг болуушкуннарының бирээзи болуп турган ол-ла пунктулар көстүп эгелей берген. Ол пунктуларны чазак органнарының шуут киржилгези-биле организастап турары билдингир болгай. Ооң-биле холбаштыр чамдык американнарның АКШ-та ажыл чокталыышкыны саң-хөөнүң америк министриниң оралакчызы Бэрджесстiң медеглелинде «25 хуулуг өй-чижекке» чоокшулап келген деп бодап турары черле шын болуп турар.

Ажыл чокталыышкыны өске-даа капиталистиг чурттарның, хамыктың мурнунда чепсеглениишкиннерни эңдере бүдүрериниң уржуктарынга болгаш АКШ-та өзүп турар экономиктиг кризистиң саңлдарынга таваржып турар Барыын Европа чурттарының ажылчы чоннарынга улам улуг ядарал-түрегдел болуп бар чыдар.

Профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязының чингине секретары Луи Сайянның демдеглээнин ёзугаар алырга, 1952 чылдың февральда Барыын Европаның чурттарынга шуут ажыл чоктарның саны 1951 чылда 6,2 миллион турганынга удур 7,6 миллион кижи болган. Профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязының саң-медээлерин ёзугаар алырга, Барыын Европаның 12 кол чурттарынга ажыл чоктарның ниити саны 1953 чылдың апрельде оларның 1948 чылдагы санындан 45 хуу ажып турган. Оон бээрги, эрткен бир чылдың дургузунда Барыын Европада ажыл чокталыышкыны улам-на өскен.

Долу эвес медээлер-биле алырга Англияда шуут ажыл чоктар чартык миллион ажыг санатынып турар. Янзы-бүрү медээлер барымдаалап, даштыкы парлалганың демдеглеп турары-биле алырга, Италияда ажыл чоктар дөрт миллион чедир санатынып турар. «Нейес Дейчланд» солуннуң дыңнадыы-биле алырга, 1954 чылдың февральдың төнчүзүнде Барыын Германияда ажыл чокталыышкыны (долу) 3,3 миллион кижини хаара туткан. 1952 чылдың сентябрьдан 1953 чылдың сентябрьга чедир Францияга, ажыл чоктарның саны 30,2 хуу өскен; чамдык сан-медээлер-биле алырга чуртта 3 миллион чедир ажыл чоктар болгаш кезик чамдыктай ажыл чоктар санатынып турар. 8 миллион кижи ажылдаар аргазын ышкынган Японияда ажылчы чоннар ажыл чокталыышкынындан аажок түрегдеп үргүлчүлеп турар. Капиталистиг мөлчүлгениң болгаш улустарны кулданырының хоойлулары тергиидеп, база чурттары америк монополиялардан хамаарылгада кире берген черлерде — Латин Американың, Австралияның, Африканың, Мурнуу-Чөөн Азияның чурттарында ажыл чоктар улам-на көвүдеп бар чыдар.

Ажыл чокталыышкыны чер болганга капитализмниң дарлалынга удур, ылаңгыя миллион-миллион кижилер боттарының күш-ажылы-биле боттарынга кижизиг амыдыралды хандырып алыр аргазын ышкынган чорукка удур ажылчы чоннарның демиселиниң күштелиишкини-биле капсырлажып турар деп үве черле билдингир. Ол демиселдиң илерээшкиннериниң бирээзи болза, ажылсоксадыышкынныг демиселдиң күштелиишкини болур. Американың болгаш Барыын Европаның чурттарында ажыл-соксадыышкыннары муңмуну-биле санатынып турар.

Улустар боттарының эргелери дээш, тайбың амыдырал дээш демиселче чер болганда боттарының күштерин мөөңнеп турар.

П. ГРИНИН.

Харысалгалыг редакторнуң оралакчызы М. Н. ЛЮНДУП.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысалгалыг редакторнуң 3—62, харысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал билдистериниң—3—88, харысалгалыг секретарының 3—68, пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл- агай, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа билдистериниң 4—98, иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

ТС—01755. Культура эргелелинин типографиязы